

# Phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong hoạt động âm nhạc

Nguyễn Thị Ngọc Tâm\*

\*ThS. Trường Đại học Thủ Dầu Một

Received: 16/8/2024; Accepted: 26/8/2024; Published: 05/9/2024

**Abstract:** Music plays an important role and directly affecting children's motor skills. Teachers need to pay attention to some age-related characteristics to have appropriate educational methods, especially child-centered educational methods, promoting children's positivity and creativity. However, the effectiveness of developing children's ability to move to the rhythm in preschools is not high, very few children are able to move to the rhythm of songs. The article focuses on analyzing the concept and characteristics of the ability to move to the rhythm of 5-6 year old preschoolers and the process of developing the ability to move to the rhythm for 5-6 year old preschoolers in musical activities in preschools.

**Keywords:** Development, ability, rhythmic movement, 5-6 year old preschool children, musical activities.

## 1. Đặt vấn đề

Nhận định được tầm quan trọng của âm nhạc đối với sự phát triển của trẻ nhỏ, trong những năm gần đây, ngành Giáo dục Mầm non (GVMN) đã liên tục đổi mới các phương pháp tổ chức hoạt động âm nhạc với mong muốn đáp ứng được mục tiêu giáo dục giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ... khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn...(Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2017). Chính vì vậy, GVMN định hướng phát huy năng lực cá nhân trẻ, phát huy tính chủ động, tích cực, tự lực, sáng tạo cho trẻ.

Tuy nhiên, trong thực tế ở các trường mầm non hiện nay, có rất nhiều trẻ mầm non không biết đến tiết tấu của âm nhạc, các vận động đơn giản theo tiết tấu rất ít trẻ thể hiện. Hoạt động âm nhạc hiện nay tại các trường mầm non tập trung chủ yếu vào ca hát, múa và vận động minh họa theo lời bài hát. Trên cơ sở đó, tác giả định hướng, chọn nội dung, lượng kiến thức, phương pháp, biện pháp, hình thức, đánh giá khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong hoạt động âm nhạc.

## 2. Nội dung nghiên cứu

### 2.1. Khái niệm phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Theo Dalcroze, phát triển khả năng vận động theo nhịp và tiết tấu là người học tiếp nhận những mẫu nhịp điệu từ bên ngoài vào trong cơ thể rồi “đồng hóa” nó, từ đó sẽ điều khiển cơ thể để thực hiện các yêu cầu của bài tập, lúc đầu việc thực hiện này còn khó khăn nhưng dần dần người học sẽ điều khiển được cơ thể và thực hiện yêu cầu của các bài tập

một cách dễ dàng thậm chí là có thể thực hiện được những yêu cầu phức tạp mà không thấy khó khăn gì. Để có thể làm được điều này cơ thể phải thật sự thoải mái, thư giãn, không bị gượng ép hay có sự cố gắng của cơ bắp và hệ thần (Phạm Thu Hương, 2002).

Theo Phan Thị Thu, phát triển khả năng vận động là các vận động đi từ đơn giản đến phức tạp và tăng dần lượng vận động theo hình thức “làn sóng” tức là vừa tăng lượng vận động vừa củng cố kiến thức đã học. Điều này thực hiện được là nhờ vào sự tăng dần độ phức tạp của các bài tập (Phan Thị Thu, 2006).

Theo Phạm Thị Hòa, phát triển khả năng vận động theo nhịp và tiết tấu là giúp trẻ hình thành cảm giác nhịp điệu, các chuyển động của cơ thể đến mức độ khéo léo, hình thành được phản ứng nhanh và đúng với các ấn tượng khi nghe nhạc. Trẻ 5 -6 tuổi không dừng lại ở các dạng nhịp 2/4, tiết tấu chậm mà phải thực hiện được loại tiết tấu nhanh, tiết tấu phối hợp và thay đổi chuyển động theo nhịp điệu với ba tốc độ nhanh, vừa và chậm (Phạm Thị Hòa, 2014).

Trong phạm vi bài viết này, tác giả xem xét khái niệm phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là giúp trẻ thực hiện yêu cầu của các vận động theo tiết tấu: Khả năng kiểm soát cơ thể theo nhịp và tiết tấu của một bài hát, bản nhạc; sáng tạo, tự nghĩ ra các hình thức để tạo ra âm thanh và vận động theo tiết tấu từ đơn giản đến phức tạp.

### 2.2. Đặc điểm khả năng vận động theo tiết tấu của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trẻ 5 tuổi có thể nhận xét ngắn các trò chơi nhịp điệu, có khả năng nhận biết hai hoặc ba hình thức chuyển động trong âm nhạc. Trẻ không phải lúc nào

cũng làm đúng theo các ký hiệu nhịp điệu trong vận động, vẫn còn có lúc sai. Trẻ 6 tuổi có thể sáng tạo được các hình tượng âm nhạc (Phạm Thu Hương, 2002).

Trẻ 5-6 tuổi có thể cảm nhận được nhịp và tiết tấu âm nhạc, biết chuyển động nhịp nhàng theo tính chất âm nhạc, thay đổi bước chuyển động theo tiết tấu âm nhạc, bước đầu nghĩ được các động tác riêng, tay chân phối hợp nhịp nhàng. Trẻ có thể bộc lộ cảm xúc bằng các hoạt động hình thể một cách sáng tạo (Phạm Thị Hòa, 2014).

Trẻ 5-6 tuổi có khả năng cảm nhận trạng thái chung của âm nhạc. Trẻ biết phối hợp các động tác tay, chân, thân mình. Vận động nhịp nhàng phù hợp với sắc thái, nhịp điệu bài hát, bản nhạc với các hình thức (vỗ tay theo các loại tiết tấu, múa). Biết lựa chọn các dụng cụ để gõ đệm. Thể hiện sáng tạo, tự nghĩ ra các hình thức để tạo ra âm thanh và vận động (Lý Thu Huyền, 2019).

Có thể nói, trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có thể giữ được nhịp và tiết tấu ổn định. Giai đoạn này trẻ được học nhịp 2/4 và nhịp 3/4. Trẻ có thể quan sát người khác thực hiện rồi thực hiện lại, điều chỉnh các động tác theo nhịp và tiết tấu, phối hợp tay mắt nhịp nhàng và có thể lặp lại một nhịp điệu theo yêu cầu. Thông qua những trải nghiệm, trẻ có thể cảm nhận về tiết tấu và vận động theo tiết tấu.

### **2.3. Quá trình phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong hoạt động âm nhạc**

- Mục tiêu phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trẻ nhận biết nhịp 3 phách, vận động phù hợp với 2 nhịp độ: vừa phải, nhanh và thể hiện qua vỗ tay, vỗ tay theo phách, nhịp, tiết tấu chậm, tiết tấu nhanh, tiết tấu phối hợp. Trẻ vận động nhịp nhàng, phù hợp nhịp bài hát, bản nhạc và biết thể hiện cảm xúc trong khi vận động, sáng tạo và thực hiện nhịp nhàng các kiểu vận động tiết tấu chậm, tiết tấu nhanh, tiết tấu phối hợp. Hình thành và phát triển dần khả năng nhận biết các đặc điểm của phương tiện diễn tả âm nhạc.

- Nội dung phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Nội dung phát triển khả năng vận động theo tiết tấu thể hiện vận động nhịp nhàng, phù hợp với nhịp điệu bài hát với các hình thức vỗ tay theo các loại tiết tấu, trẻ biết sử dụng các dụng cụ gõ đệm theo phách, nhịp, tiết tấu (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2017). Yêu cầu phát triển vận động theo tiết tấu là trẻ vận động

phù hợp, nhịp nhàng với nhịp điệu bài hát, bản nhạc như vỗ tay, giậm chân, nhún nhảy,... biết sử dụng các dụng cụ âm nhạc để gõ đệm theo các tiết tấu của bài hát, bản nhạc một cách phù hợp (Lê Thu Hương, Trần Thị Ngọc Trâm & Lê Thị Ánh Tuyết, 2017). Như vậy, nội dung phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ MG 5-6 tuổi là giúp trẻ thực hiện yêu cầu của các vận động theo nhịp và tiết tấu từ đơn giản đến phức tạp, từ chưa làm được đến làm được theo các khả năng:

+ Khả năng kiểm soát cơ thể theo tiết tấu.

+ Khả năng nhạy cảm với tiết tấu của một bài hát, bản nhạc.

+ Khả năng biểu cảm.

+ Khả năng đáp ứng lại với tiết tấu.

+ Khả năng sáng tạo, tự nghĩ ra các hình thức để tạo ra âm thanh và vận động theo tiết tấu.

Phương pháp, biện pháp phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Phương pháp trực quan làm mẫu là phương pháp nhằm gây ấn tượng mạnh mẽ đối với nhận thức của trẻ. Làm mẫu cho trẻ xem chính là cho trẻ tri giác toàn vẹn sự kết hợp giữa âm nhạc, lời ca và dạng vận động. Trẻ tập động tác, học thuộc bài vận động thông qua bắt chước bởi vậy giáo viên phải làm mẫu rõ ràng, động tác đẹp, vừa sức với trẻ. Trẻ bắt chước có thể chưa hoàn toàn giống cô nhưng những gì được nghe nhìn thông qua mẫu sẽ giúp trẻ khắc sâu ấn tượng, phân biệt được các dạng vận động vỗ tay theo tiết tấu chậm, tiết tấu nhanh, tiết tấu phối hợp.

Phương pháp dùng lời là phương pháp quan trọng để dẫn dắt trẻ đến với bài vận động diễn giải, giải thích, đàm thoại, đặt câu hỏi. Mục đích của phương pháp giúp trẻ tập trung chú ý, kích lệ, đàm thoại, phân tích chi tiết, đặc điểm các động tác, giải thích chi tiết động tác đồng thời kích thích trẻ hoạt động độc lập. Phương pháp dùng lời còn để động viên, khuyến khích trẻ, giúp trẻ tưởng tượng sáng tạo khi vận động theo tiết tấu. Giọng nói của giáo viên phải dễ hiểu, có sức lôi cuốn trẻ, phải động viên, khuyến khích trẻ hào hứng học tập.

Phương pháp thực hành, luyện tập có thể coi là phương pháp tích cực để trẻ trải nghiệm khả năng tri giác, bắt chước và nhận thức của bản thân. Sau khi giáo viên phân tích, làm mẫu động tác cho trẻ quan sát, bước tiếp theo là trẻ tiến hành bắt chước, luyện tập giúp trẻ hoàn thiện các kỹ năng vận động theo tiết tấu, đồng thời thể hiện các vận động theo nhịp và tiết tấu cách độc lập và sáng tạo. Trẻ được thực hành,

luyện tập sẽ nhanh nắm động tác và ghi nhớ bài học.

Biện pháp sửa sai: Nếu trẻ vỗ hay gõ đệm sai, cô cho trẻ thực hiện lại theo nhịp đếm từ chậm rồi tăng tốc độ dần, thấy trẻ thực hiện đúng, cô chủ động cho trẻ ghép lời. Có những lời trẻ vỗ sai, cô tách riêng lời đó ra, phân tích cho trẻ thấy rõ, kết hợp xem cô làm mẫu chậm và cho trẻ thực hiện lại.

Biện pháp bài tập: mục đích của biện pháp là sử dụng các loại bài tập nhằm tạo điều kiện cho trẻ trải nghiệm các chuyển động theo nhịp và tiết tấu, phát triển cảm giác nghe, khả năng tập trung, trí nhớ âm nhạc, khả năng kiểm soát các vận động,... bên cạnh các nhiệm vụ này, các bài tập nhóm phải có thêm nội dung mang trẻ đến với nhau.

Biện pháp trò chơi giúp trẻ tương tác với âm nhạc, luyện tai nghe nhạc, làm tăng khả năng nhận thức và kỹ năng vận động theo nhạc, nắm bắt các khái niệm, ghi nhớ các vận động theo tiết tấu. Các trò chơi luyện tiết tấu: gõ tiết tấu bằng các bộ phận cơ thể, bước đi theo nhịp và tiết tấu, lập lại theo một mẫu tiết tấu, làm theo tín hiệu của tiết tấu, lắc lư theo nhịp và tiết tấu...

- *Hình thức phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*

Dạy học lấy trẻ làm trung tâm, giáo viên tạo điều kiện, tạo cơ hội cho trẻ hoạt động, không áp đặt trẻ, tăng cường vai trò hoạt động nhóm, cá nhân:

Nhóm, tổ thi đua: Cô cho từng tổ vận động theo nhạc với nhiều cách tổ chức: đứng tại chỗ, lên trước lớp hoặc kết hợp. Hai tổ còn lại hát và cổ vũ rồi nhận xét tổ bạn.

Cá nhân (vận động sáng tạo): Nếu vận động vỗ tay theo tiết tấu đơn giản thì cô cho trẻ vận động sáng tạo. Giáo viên hỏi trẻ: “ngoài cách vận động mà cô vừa dạy, bạn nào có cách vận động khác, lên biểu diễn cho cả lớp xem nào?” rồi cho vài lượt trẻ vận động ngẫu hứng, sáng tạo.

Cả lớp: thường sử dụng để hướng dẫn làm mẫu vận động theo tiết tấu mới hoặc sử dụng để tạo khí thế vui nhộn, tùy vào thực tế của lớp, giáo viên có thể mời cả lớp đứng dậy cùng vận động theo tiết tấu đã học.

- *Đánh giá khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*

Giáo viên phát hiện ra mức độ phát triển khả năng vận động theo tiết tấu của từng trẻ thông qua các hoạt động hàng ngày ở trường mầm non như thể dục sáng, hoạt động chủ đích, hoạt động vui chơi, hoạt động chiều... Giáo viên quan sát những biểu hiện khả

năng vận động theo tiết tấu của trẻ trong từng hoạt động. Ghi nhận lại đầy đủ và chi tiết các biểu hiện này, so sánh với đặc điểm vận động theo tiết tấu của độ tuổi để có nhận xét và lập kế hoạch phát triển khả năng vận động theo tiết tấu phù hợp với năng lực của từng cá nhân trẻ.

### 3. Kết luận

Để phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có hiệu quả, GVMN cần nhận thức đầy đủ, chính xác về các quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm bao gồm mục tiêu, nội dung, phương pháp, biện pháp, hình thức, tiêu chí đánh giá triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi. Việc xây dựng mục tiêu, nội dung, biện pháp, hình thức, đánh giá thực hiện triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại các trường mầm non có vai trò quan trọng trong công tác giáo dục thẩm mỹ cho trẻ. Để vận dụng hiệu quả các biện pháp phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi, GVMN không chỉ phát triển khả năng vận động theo tiết tấu cho trẻ mà còn tạo cơ hội cho trẻ được tự do, tự lập và sáng tạo khi trải nghiệm các hoạt động với tiết tấu (các bài tập mang tính trò chơi); Tạo được một bầu không khí thoải mái, vui vẻ trong hoạt động, tạo môi trường đa dạng đồ dùng nhạc cụ kích thích được trẻ hứng thú vận động theo tiết tấu.

### Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017). *Chương trình giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
2. Phạm Thu Hương (2002). *Một số biện pháp phát huy khả năng sáng tạo của trẻ 5 – 6 tuổi trong hoạt động âm nhạc ở trường mầm non*. Luận văn khoa học công nghệ cấp bộ. Trường Cao đẳng Sư phạm Mẫu giáo Trung ương.
3. Phan Thị Thu (2006). *Giáo trình phương pháp giáo dục thể chất cho trẻ mầm non*. TP.HCM. NXB Giáo dục.
4. Phạm Thị Hòa (2014). *Giáo dục âm nhạc. Tập II* (tr. 8 – 13, 68 – 76). NXB Đại học Sư phạm.
5. Lý Thu Huyền (2019). *Module MN 5 “Đặc điểm phát triển thẩm mỹ, Những mục tiêu và kết quả mong đợi ở trẻ mầm non về thẩm mỹ”*. Tài liệu bồi dưỡng thường xuyên cho giáo viên mầm non.
6. Lê Thu Hương, Trần Thị Ngọc Trâm, Lê Thị Ánh Tuyết (2017). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non mẫu giáo lớn 5 – 6 tuổi*. NXB Giáo dục Việt Nam.